

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Затверджено

На засіданні кафедри теорії та історії політичної науки філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри доц. Шипунов, Г. В.

Силабус з навчальної дисципліни
«Теорія глобалізації»,
що викладається в межах ОПП «Політологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 052 «Політологія»
2022 рік вступу

	Теорія глобалізації
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 052 «Політологія»
Викладачі дисципліни	Угрин Леся Ярославівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри теорії та історії політичної науки ЛНУ ім. І. Франка
Контактна інформація викладачів	Електронна адреса: lesya.uhryn@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://filos.lnu.edu.ua/employee/uhryn-lesia-yaroslavivna Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 204
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щопонеділка, 13:30-15:00 год.(філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки, ауд. 204) У день проведення лекцій/семінарських занять. Он-лайн консультації через засоби віддаленого відео- й аудіозв'язку та емейлінг на електронну адресу викладача.
Сторінка дисципліни	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/curriculum-politology
Інформація про дисципліну	Навчальна дисципліна « <i>Теорія глобалізації</i> » є вибірковим курсом зі спеціальності 052 «Політологія» для освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка викладається в V семестрі в обсязі 4.5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою, ECTS).
Коротка анотація дисципліни	<p>Розуміння сутності та природи глобалізації, її визначального впливу на міжнародні й суспільно-політичні процеси, функціонування держав, повсякденне буття людини є необхідною складовою фахових знань та вмінь студента-політолога. На формування таких знань і компетентностей орієнтована навчальна дисципліна блоку 4 «Світова політика і глобалізаційні процеси» – «<i>Теорія глобалізації</i>». В курсі представлено огляд сучасних теорій глобалізації, знання яких дозволять студенту самостійно, фахово й об'єктивного аналізувати сучасні процеси взаємозалежності, транснаціоналізації та регіоналізації, розуміти механізмів впливу на процеси глобалізації та використання її позитивних аспектів. Курс складається з двох частин-модулів. Перша частина присвячена опису явища глобалізації, її природи, ознак і виявів, з'ясуванню передумов, джерел виникнення та етапів, «хвиль» розгортання. В межах першої частини студенти знайомляться з основними категоріями означення явища глобалізації – простором (територією) і часом, співвідношення яких задають принципи взаємодій між спільнотами як об'єктивного джерела глобалізації і взаємозалежності; між глобальним і локальними, породжуючи явища глокалізації та гібридизації. Окреслюються моделі трансформації простору і особливості явища детериторіалізації / ретериторіалізації. Акцентується увага на інституціоналізації процесів взаємозалежності з метою регулювання і впорядкування різних рівнів та мереж взаємодії у глобалізованому світі.</p> <p>Змістом другої частини (модуля) курсу є представлення особливостей і складнощів формування теоретико-методологічних засад дослідження глобалізаційних процесів, їхніх наслідків. Предметом розгляду стане модернізаційна, неомарксистська (світ-системний аналіз) та постмодерністська парадигми інтерпретації явищ глобалізації, а також теорій середнього рівня, які сформувались в їхніх межах. На основі принципів теорій глобалізації будуть аналізуватися вплив і взаємовплив глобалізації на інститут держави, нації, націоналізм та демократію. Вивчення курсу завершується оглядом альтернативних та опозиційних моделей глобальних процесів, обговоренням напрямків та перспектив трансформації глобалізаційних процесів, місця Української держави в них.</p>
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення вибіркової дисципліни « <i>Теорія глобалізації</i> » блоку 4 «Світова політика і глобалізаційні процеси» є сформувані у студентів фахові знання про становлення, еволюцію та пізнавальні принципи теорій глобалізації; розуміння багатовимірності, діалектичності, амбівалентності глобалізаційних процесів і одночасно їх значимості для розуміння, вивчення, аналізу й прогнозування суспільно-політичних процесів, визначення напрямів і перспектив розвитку сучасного українського суспільства та держави в умовах глобалізації.

**Література для
вивчення
дисципліни**

Основна література:

1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 109 с.
2. Бебик В.М., Шергін С.О, Дегтярьова Л.О. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: навчальний посібник. К.: Університет «Україна», 2006.
3. Гелд Д., Мак-Грю Е., Голдблатт Д., Пerratон Дж. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура; пер. з англ.; передне слово Ю. Павленка. К.: Фенікс, 2003. 580 с.
4. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика: Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів; укл. Кононов І.Ф., Бородачов В.П., Топольськов Д.М. Луганськ: Знання, 2002. 664 с.
5. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша та Р. Робертсона; пер. з англ. Т. Цимбал. К.: Ніка-Центр, 2008. 400 с.
6. Мартен Д., Мецжер Ж.-Л., П'єр Ф. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації; пер. з фр. С. Марічева. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2005. Розд.1. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Marten_Dominik/Metamorfozy_svitu_Sotsiolohiia_hlobalizatsii/
7. Соціологія глобалізації: навчальний посібник / М.Д Култаєва, І.Ф. Прокопенко, І.О. Радіонова, Г.В. Троцько. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008. 207 с.
8. Globalization A Very Short Introduction; by Manfred Steger. Oxford: Oxford University Press, 2013. – 151 P.
9. Levitt T. The Globalization of Markets / Theodore Levitt. Harvard Business Review. 1983. May – June. P. 92–102. <https://hbr.org/1983/05/the-globalization-of-markets>
10. Robertson R., Khondker H. Discourses of Globalization: Preliminary Considerations. International Sociology. 1998. Vol.13. N 1. P. 25–40. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/026858098013001004>

Додаткова література:

1. Бауман З. Плинні часи: життя в добу непевності. К. : Критика, 2013.
2. Бек у. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія ; пер. з нім. О. Юдіна. К.: Ніка-Центр, 2011. 408 с.
3. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролєєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. К. : Дух і Літера, 2020. 416 с.
4. Верменич Я. Глобалізація vs локалізація: діалектика взаємодії у сучасному світі. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2021. Вип. 30. С. 207. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/Mzu_2021_30_1
5. Гелд Д. Демократія та глобальний устрій; пер. О. Юдін, О. Межевікіна ; відп. ред. О. Юдін. К. : Port-Royal, 2005. 358 с.
6. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація /антиглобалізація; пер. с англ. К.: К.І.С. 2004.178 с.
7. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації; пер. з англ. К.: К.І.С., 2002.
8. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. К.: Альтерпрес, 2004.
9. Грінфелд Л. Типи націоналізму. Націоналізи: Антологія. К. : Смолоскип, 2006. С. 525–551.
10. Еріксон Т.Г. Тиранія моменту: швидкий і повільний час в інформаційну добу; пер. з англ. В.Дмитрука. Львів : Кальварія, 2004.
11. Кальченко Т. Концептуальні засади теоретичної ідентифікації часових кордонів глобалізації. Міжнародна економічна політика: наук. журнал. 2005. № 3. С. 52–68. Режим доступу: http://iejournal.com/journals/3/2005_2_Kalchenko_ukr.pdf
12. Канкліні Н. Г. Уявлена глобалізація; пер. з ісп. К.: Вид-во Анетти Антоненко, 2016. 256 с.
13. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
14. Малюк А. М. Інтерпретація концепту глобалізації крізь призму світ-системного аналізу. Український соціум. 2015. № 1. С. 56-67. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2015_1_7.
15. Мартинов А. Історія глобалізації: методологічні підходи та історіографія проблеми. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2017. Вип. 26. С. 59-79. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2017_26_6.
16. Маффесолі М. Час племен. Занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. Київ: Видавничий дім «КиєвоМогилянська академія», 2018. 264 с.

17. Митко А. М. Інформаційна демократія: реалії та виклики часу. Луцьк: Вежа-друк, 2014. 400 с.
18. Павлова Л. І. Функціонування держави в умовах глобалізації: основні ризики та шляхи їх подолання. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін 2020. № 22(27). Р. 48–54. Режим доступу: <https://sj.npu.edu.ua/index.php/pnspd/article/view/853>
19. Потерейко О. О. Теоретико-методологічні підходи аналізу детериторіалізації у контексті віртуалізації держави. Політикус. 2016. Вип. 1. С. 38-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2016_1_9
20. Радченко Л. М. Альтерглобалізм та антиглобалізм: сутність і вплив на розвиток глобалізації. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2018. Вип. 23. С. 80-84. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2018_23_15
21. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху; пер. з англ. М. Климчука і Т. Цимбала. К. : Ніка-Центр, 2006.
22. Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну. В.В. Лях, О.М. Йосипенко, Я.В. Любимий, В.С. Пазенок, К.Ю. Райда, Л.А. Ситніченко. К., 2017.
23. Танчер В. В., Шевель І. П. Глобальна культура в ракурсі сучасної соціології. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2011. Вип. 5. С. 39-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_sociology_2011_5_8
24. Тернавська В. М. Концепція державного суверенітету в аспекті глобального інформаційного простору. Інформація і право. 2021. № 4 (39).
25. Угрин Л. Політична ідентичність індивіда у глобалізованому суспільстві: між громадянством і космополітизмом. Людина і суспільство: філософські, психологічні та політологічні виміри. В 3 кн. Кн. 3. Антропологічні, суспільно-політичні та інституційні виміри розвитку демократії в Україні : монографія / за ред. чл.-кор. НАН України, д-ра філос. наук, проф. В. П. Мельника ; [А. С. Романюк, Г. В. Шипунов, А. Ф. Колодій та ін.]. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. С. 69–95
26. Угрин Л., Поліщук Х. Проблеми нівелювання демократичного ідеалу у процесі глобалізації. Вісник Львів. ун-ту. Сер. Міжнародні відносини. 2004. Вип. 12. С. 130–139.
27. Фадеев Володимир. Поза межі національного: соціальне уявне і космополітизм / Володимир Фадеев // Ідеологія і Політика. – 2021. – № 1. – С. 132–167.
28. Філософія глобальних проблем сучасності. Конспект лекцій / Дорошкевич А.С., Сук О.Є., Смелянцев А.П. Харків: ХНАДУ, 2014.
29. Ясперс К. Про сенс історії. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К.: Вакслер, 1996. С.184-210. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Jaspers_Karl/Pro_sens_istorii_frahmenty.pdf
30. Appadurai A. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization / A. Appadurai. – Minnesota: University of Minnesota Press, 1996.
31. Canclini N.G. Hybrid cultures, oblique powers. Hybrid Cultures : Strategies for Entering and Leaving Modernity; Translated by Christopher L. Chiappari and Silvia L. Lopez. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1995. Access mode: <http://www.surfacenoise.info/neu/1220Summer/readings/CancliniHybridCulturePowers.pdf>
32. Barrow C. The Return of the State: Globalization, State Theory and the New Imperialism. New Political Science. 2005. Vol. 27. № 2. P. 123–145.
33. Bauman Z. Glocalizacja, chili komu globalizacja, a komu localizacja. Studia sociologiczny. 1997. №3. S. 55–61
34. Hardt Michael. Globalization and Democracy. GHC Working Papers 01/1. Access mode: https://ciaotest.cc.columbia.edu/wps/ighc/0007524/f_0007524_6397.pdf
35. Hillebrand Evan E. Deglobalization Scenarios: Who Wins? Who Loses. Global Economy Journal. 2010. Vol. 10. Issue 2. 2010
36. James Paul. Globalism, Nationalism, Tribalism: Bringing Theory Back in. London ; Thousand Oaks : Sage Publications. 2006. 339 p.
37. Khondker Habibul. Glocalization as Globalization: Evolution of a Sociological Concept. Bangladesh e-Journal of Sociology, Vol. 1. No. 2. July, 20.
38. Ohmae Kenichi. The Rise of the Region State. Foreign Affairs. 1993. Vol. 72, No. 2. P. 78-87.

	<p>39. Pieterse J. N. Periodizing Globalization: Histories of Globalization// New Global Studies. 2012. Vol. 6. № 2.</p> <p>40. Popescu D. Post-Globalization. Revista Economică. 2019. Vol. 71. Issue 4. Access mode: http://economice.ulbsibiu.ro/revista.economica/archive/71401popescu.pdf</p> <p>41. Ritzer George. Rethinking Globalization : Glocalization/Globalization and Something/Nothing // Sociological Theory. – 2003. – Vol. 21. – No. 3. – P. 193-209 Access mode: https://pdfs.semanticscholar.org/3c19/cada4fd6f013af0c10e9487fc1a0a7ad2b37.pdf</p> <p>42. Robertson R. Globalisation or glocalization? The Journal of International Communication. 1994. Vol. 1, № 1. P. 33–52.</p> <p>43. Rosenau James N. The governance of fragmentation: Neither a world republic nor a global interstate system. Paper IPSA Quebec, August. 2000</p> <p>44. Roudometof Victor. Theorizing glocalization: Three interpretations. European Journal of Social Theory. 2015. Vol. 19. Issue 3. P. 1-18. Access mode https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1368431015605443</p> <p>45. Wallerstein Immanuel. The Modern World-System and Evolution. Journal of World-Systems Research. 1995. Vol. № 19. Access mode: https://jwsr.pitt.edu/ojs/jwsr/article/view/46/58</p> <p>Інтернет-ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> Індекс глобалізації КОФ (KOF Index of Globalization). – Режим доступу: http://globalization.kof.ethz.ch/ Лекція Дем'янчук О.І. «Глобалізація, економічний розвиток та глобальні проблеми». – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=C5iAYDYjESQ Globalization 101. – Access mode: http://www.global-workforce.globalization101.org/ Globalizacja - demokracja - współczesne społeczeństwa. Wykład prof. Edmunda Wnuka-Lipińskiego o globalizacji i demokracji, Collegium Civitas, 28 marca 2010 r. – Access mode: https://www.youtube.com/watch?v=BXItaQAMETI Professor Roland Robertson «Globalisation theory and its future direction» at City West Campus, Wednesday 29 June 2013. – Access mode: https://www.youtube.com/watch?v=c8ExzvPUHXM Tony Hopkins: “The History of Globalization and the Globalization of History”. – Access mode: http://www.youtube.com/watch?v=bRHJ9tmctjI The three Waves of Globalization. – Access mode: https://www.youtube.com/watch?v=z87HHrGd9aA The Globalist, the online magazine // https://www.theglobalist.com/about-us/
Тривалість курсу	1 семестр / 135 годин
Обсяг курсу	Загалом 135 годин, зокрема 48 годин аудиторних занять. З них: 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 87 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>У результаті успішного проходження курсу студент набуде <i>загальні компетентності</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. <p>та <i>спеціальні (фахові) компетентності</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; - здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності; - здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. <p><i>Програмні результати навчання</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вміння застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки; - застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності;

	<p>- Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p> <p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p><i>Знати:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. сутність, природу, джерела, прояви та дилеми глобалізації; 2. основні етапи глобалізації як процесів інтенсифікації взаємозалежності у глобальному масштабі та формування глобальної спільноти; 3. теоретичні витоки та особливості концептуалізації феномену глобалізації; зміст та методологічні засади основних теорій глобалізації; 4. дискурс глобалізації та його використання у дослідженні політичних процесів; 5. особливості розвитку та трансформацій сучасних держав, їхнього суверенітету та функцій в умовах глобалізації; переваги і загрози глобалізаційних процесів для розвитку Української держави на сучасному етапі; 6. принципи й наслідки взаємодії локального і глобального, територіального і детериторіального у внутрішньополітичних і міжнародних процесах; 7. моделі інституціалізації глобальних взаємозалежностей та їхній вплив на суверенні держава та міжнародний порядок. 8. теоретичні принципи побудови системи глобального управління та регулювання, інституціональні засади, моделей глобального врядування; 9. особливості впливу глобалізації на культурний і політичний розвиток націй і націоналізму, формування національної ідентичності; 10. альтернативні моделі інтерпретації глобалізації, перспективи її розвитку. <p><i>Вміти:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. використовувати методологічні принципи теорії глобалізації та міждисциплінарні методи аналізу для розуміння та інтерпретації політичних аспектів глобалізації; 2. використовувати дискурс глобалізації у дослідженнях політичних процесів; 3. теоретично осмислювати основні тенденції сучасних глобалізаційних процесів і враховувати їх в аналізі політичних процесів в Україні; 4. аналізувати вплив глобалізації на культурний розвиток і національну ідентичність, враховувати його у політиці ідентичності. 5. використовувати теоретичні принципи теорій глобалізації для поясненні явищ, подій і тенденцій сучасних політичних та міжнародних процесів; 6. пояснити особливості розвитку та трансформацій сучасних держав, їхніх функцій в умовах глобалізації; 7. аналізувати переваги й загрози глобалізаційних процесів для розвитку Української держави на сучасному етапі; 8. формувати самостійні фахові судження про вплив глобалізації на суспільно-політичний розвиток українського суспільства на сучасному етапі;
Ключові слова	Глобалізація, теорії глобалізації, глокалізація, гібридизація, детериторіалізація, універсалізація, модернізація, світ-система, антиглобалізм, альтерглобалізм, постглобалізація
Формат курсу	Очний
Аудиторні особливості курсу	Проведення лекцій, практичних/семінарських занять і консультацій, виконання самостійних робіт для кращого розуміння тем дисципліни.
Теми	Детальніше див. Додаток «Схему курсу»
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру Форма заліку – комбінована (тестовий + усний)
Пререквізити	Для вивчення дисципліни «Теорія глобалізації» студенти мають мати базові знання з таких курсів: «Історія політичних вчень», «Політичний аналіз і прогнозування», «Історія та теорія демократії».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, колаборативне навчання (групові проекти, творчі завдання, робота в групах), проектно-орієнтоване навчання, дискусія, семінари, самостійна робота, аналіз джерел та наукової літератури з глобалізаційної проблематики. Навчальні методи: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, інтерактивний, проблемний, активізації навчання. Он-лайн навчання (на платформах ZOOM та Microsoft Teams).
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме залучення персонального комп'ютера (принаймні лектором) і мультимедійного проектора. Бажано, щоби студенти також користувались персональними комп'ютерами. Для курсу не потрібно спеціалізованого програмного забезпечення (хоча воно може використовуватись за бажанням). Тим не менше, потрібне впевнене користування загальноживими

	<p>програмами й операційними системами. Також для курсу бажане володіння мінімальними навиками роботи з базами та масивами даних й інформації. Програмне забезпечення для доступу до платформ ZOOM та Microsoft Teams.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: поточний контроль: практичні/самостійні завдання, есе, контрольний замір знань: максимальна кількість балів – 50; залік: максимальна кількість балів – 50. Підсумкова максимальна кількість балів упродовж семестру – 100.</p> <p>Письмові та проектні роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт, серед яких аналіз кейсів, реферування джерел та наукових статей, а також есе.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування і втручання в роботу інших студентів становлять, однак не обмежують прикладів можливої академічної недоброчесності. Виявлення таких ознак є підставою для незарахування роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед основних і додаткових.</p> <p>Політика виставлення балів.</p> <p>Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні й поточному навчанні, в самостійній роботі і бали підсумкового контролю. При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття, списування і плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань.</p>
<p>Питання до заліку (чи питання на контрольні роботи)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глобалізація як закономірність розвитку людської цивілізації. 2. Дискурс глобалізації. 3. Ознаки та виміри глобалізації. 4. Чинники та джерела глобалізації. 5. Держава як і чинник суб'єкт глобалізації. 6. Суть та об'єктивні передумови глобалізації. 7. Розвиток технологій як чинник посилення глобалізаційних процесів. 8. Інформаційна революція та глобалізація. 9. Політичний вимір глобалізації: вплив на внутрішньосупільні процеси та державу. 10. Еволюція та історичні форми глобалізації. Архаїчна глобалізація. 11. Глобалізація як процес. 12. Етапи (хвилі) глобалізації (Р. Робертсон, Й. Терборн, Я. Пітерзе, І. Валлерстайн. Дж. Аррігі та ін.). 13. Амбівалентний характер глобалізації 14. Етапи глобалізаційних процесів: основні підходи. 15. Глобальне управління. 16. Держава в умовах глобалізації. 17. Співвідношення модернізації та глобалізації. 18. Просторово-часові виміри глобалізації та їхня концептуалізація. 19. Теорія детериторіалізації. 20. Динаміка простору-часу сучасності в теорії Е. Гідденса 21. Просторово-часова компресія Д. Харві. 22. Глобалізація як детериторіалізація (Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі, А. Аппадурі, П. Вірлію). 23. Простір і час як чинники глобальної соціальної та політичної диференціації (З. Бауман). 24. Наслідки просторово-часової трансформації глобального суспільства. 25. М. Вотерс про співвідношення соціальної організації та територіальності. 26. Глобалізація як взаємодія і взаємозалежність локального і глобального. 27. Поняття і сутність глокалізації. 28. Теорія глокалізації Р. Робертсона і Г. Хондкера. 29. Е. Гідденс про співвідношення локального і глобального.

	<p>30. Місце держав у взаємодії локального і глобального.</p> <p>31. Інституціоналізація глобальної взаємозалежності та її вплив на суверенні держави.</p> <p>32. Моделі та форми інституалізації глобальної взаємозалежності.</p> <p>33. Суверенітет держави в умовах глобалізації.</p> <p>34. Транспарентність кордонів сучасних держав: переваги та ризики</p> <p>35. Трансформація функцій держави в умовах глобалізації;</p> <p>36. Безпека в умовах глобалізації. Суспільство ризику (У.Бек, З.Бауман).</p> <p>37. Модернізаційна парадигма глобалізації: основні принципи.</p> <p>38. Глобалізація як новий тип модернізації.</p> <p>39. Глобалізація як західний проект. Співвідношення процесів глобалізації, універсалізації та вестернізації.</p> <p>40. Глобалізація як вестернізація.</p> <p>41. Особливості концептуалізації феномену глобалізації.</p> <p>42. У. Бек про глобалізацію і глобалізм. Ідеологічні аспекти глобалізації.</p> <p>43. Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон про три теоретичні напрями дослідження глобалізації.</p> <p>44. Глобалізація як процес історичного становлення та розвитку капіталізму</p> <p>45. Теоретичні та ідеологічні джерела інтерпретації глобалізації як історичного розвитку капіталістичної системи</p> <p>46. Світ-системний аналіз – теоретична основа концептуалізації глобальних процесів.</p> <p>47. Нелінійні моделі розвитку світ-системи.</p> <p>48. Динаміка та перспективи розвитку світ-системи (Дж. Аррігі).</p> <p>49. Динаміка розвитку світу як глобальної капіталістичної системи.</p> <p>50. Порівняльний аналіз принципів модернізаційної та світ-системної парадигм.</p> <p>51. Особливості постмодерного розвитку глобалізації.</p> <p>52. Постмодерні інтерпретації глобалізації.</p> <p>53. Теорія гібридизації Я. Пітерзе.</p> <p>54. Нації та етноси в умовах глобалізації (Е. Сміт).</p> <p>55. Проблеми ідентичності в добу глобалізації.</p> <p>56. Глобалізація і демократія.</p> <p>57. Теорія макдональдизації Дж. Рітцера.</p> <p>58. Особливості осмислення глобалізації як явища постмодерну.</p> <p>59. Інформаційні аспекти глобалізації.</p> <p>60. Глобалізація як суспільство споживання.</p> <p>61. Реальне та віртуальне у постмодерних інтерпретаціях глобалізації.</p> <p>62. Антиглобалізм: ідеологія і парадокси руху.</p> <p>63. Альтерглобалізм.</p> <p>64. Постглобалізація, деглобалізація, сповільнення глобалізації. Перспективи розвитку глобалізації.</p>
Опитування	Анкету-оцінку для оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Додаток. Схема курсу «Теорія глобалізації»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1 год. 7 год.	<p>Тема 1. Становлення та еволюція дискурсу глобалізації. Глобалізація як історичне і соціальне явище, концепт, ідеологія та інструмент аналізу суспільних процесів. Глобалізація, глобальність, глобалізм і глобалістика. Глобалізація і мондіалізація. Етимологія поняття «глобалізація» і «мондіалізація». Метафори глобалізації. Провісники та «каталізатори» (М. Воторес) ідеї глобалізації в працях Т. Мальтуса, Ж.-Б. Ламарка, І. Канта, Ф. Ніцше, О. Шпенглера. Вчення К. Маркса про суспільно-економічні формації та осмислення історичного процесу в його цілісності та єдності. Універсальний характер взаємодії людини і природи, ідея ноосфери в працях Е. Леруа, П. Тейяра де Шардена, В. Вернадського. Розробка основних понять глобалістики А. Тойнбі (цивілізація) та К. Ясперсом (історична єдність людства). Дослідження глобальних проблем в доповідях Римському клубу в 60-х рр. XX ст. Використання прикметника «глобальний» – «глобальна соціологія» (В. Мур), «глобальне село» (М. Маклюен). «Відкриття» глобалізації та концептуалізація поняття в науковому дискурсі соціальних наук в 80-90-х рр. XX ст. в працях Т. Левітта («Глобалізація ринків»), Р. Робертсона та К. Омає. Розмаїття сучасних дискурсів глобалізації. Дискурси як інструмент конструювання уявлень про глобалізацію. Р. Робертсон та Г. Гондкер про базові типи дискурсів глобалізації: регіональні або цивілізаційні; дисциплінарні; ідеологічні, дискурси, пов'язані з гендерними відмінностями. Типологія дискурсів</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бебик В.М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навчальний посібник // В.М. Бебик, С.О.Шергін, Л.О. Дегтярьова. – К.: Університет «Україна», 2006. 2. Еко У. Привид (Маркса) блукає в умовах глобалізації. Спільне. 2016. – Режим доступу: https://commons.com.ua/ru/privid-marksa-blukaye-v-umovah-globalizatsiyi/ 3. Кобзар І. М. Метафоричні аспекти глобалізації. Інтелект, особистість, цивілізація. 2013. Вип. 11. С. 42-51. 4. Мартен Д., Мешжер Ж.-Л., П'єр Ф. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації; пер. з фр. Є. Марічева. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2005. Розд.1. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Marten_Dominik/Metamorfozy_svitu_Sotsiolohiia_hlobalizatsii/ 5. Ясперс К. Про сенс історії. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К.: Вакслер, 1996. С.184-210. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Jaspers_Karl/Pro_sens_istorii_frahmenty.pdf? 6. Філософія глобальних проблем сучасності. Конспект лекцій / Дорошкевич А.С., Сук О.С., Смелянцев А.П. Харків: ХНАДУ, 2014. 7. Levitt T. The Globalization of Markets / Theodore Levitt. Harvard Business Review. 1983. May – June. P. 92–102. https://hbr.org/1983/05/the-globalization-of-markets 8. Robertson R., Khondker H. Discourses of Globalization: Preliminary Considerations. International Sociology. 1998. Vol.13. N 1. P. 25–40. https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/026858098013001004 	<p align="center">Самостійна робота по темі (Відмінність та співвідношення понять «глобалізація», «глобальність», «глобалізм») 5 год.</p>	<p align="center">2 тиждень</p>

	глобалізації Г. Терборна – економічний; соціально-політичний; соціально-критичний і протестний; культурологічний; екологічний.				
2 10 год.	<p>Тема 2. Сутність глобалізації як закономірності розвитку людства. Глобалізація як об'єктивний історичний процес становлення єдиного, цілісного світу. Глобальна взаємозалежність і глобальна свідомість – ключові ознаки феномену глобалізації. Глобальна взаємозалежність як результат взаємодії локальних спільнот. Дж. Най і Р. Кохейн про чотири типи глобальних взаємодій. Основні напрями інтерпретації сутності глобалізації (Ян Шольт): глобалізація як інтернаціоналізація; глобалізація як лібералізація; глобалізація як універсалізація; глобалізація як модернізація; глобалізація як детериторіалізація. Безальтернативність, варіативність, реальність, об'єктивність процесів глобалізації. Суб'єктивність сприйняття глобалізації. Дихотомічність і діалектичність глобалізації як поєднання і співіснування в її межах процесів глобального і локального, універсального і партикулярного, територіального та детериторіального, інтеграції та фрагментації, уніфікації та диверсифікації і т.п. Асиметричність процесів глобалізації як різні мірі обмежень, що накладаються на спільноти та держави процесами взаємозалежності, та вигод, які вони мають від них. Комплексний багатовимірний характер глобалізації. Економічні (базові), соціальні, політичні, культурні, міжнародні виміри глобалізації та їхні прояви. П'ять концептів, які характеризують масштаб змін – незалежність, взаємозалежність, транснаціоналізм, мондіалізація, глобалізація (Д. Коляр).</p>	Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 3 год.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства; пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 109 с. 2. Буник В. Універсалізація: суть і головні ознаки. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2014. Вип. 5. С. 210–21. Режим доступу: // http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/5_2016/25.pdf 3. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація /антиглобалізація; пер. с англ. К.: К.І.С. 2004. 178 с. 4. Мартен Д., Мецжер Ж.-Л., П'єр Ф. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації; пер. з фр. С. Марічева. Київ : Вид. дім «КМ Академія». 2005. Розд.1. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Marten_Dominik/Metamorfozy_svitu_Sotsiolohiia_hlobalizatsii/ 5. Палій К. С. Глобалізація як суперечлива реальність існування сучасного світу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки» 2014. № 1092. Режим доступу: https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/view/2212 6. Соціологія глобалізації : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Д. Култаєва, І. Ф. Прокопенко, І. О. Радіонова, Г. В. Троцько ; голов. ред. М. Д. Култаєва. Харків : ХНПУ, 2008. 7. Globalization A Very Short Introduction; by Manfred Steger. Oxford: Oxford University Press, 2013. 	Самостійна робота по темі (Аналіз праці З. Баумана «Глобалізація. «Наслідки для людини і суспільства» 3год.	2 тиждень

	<p>Тема 1. Сутність та ознаки глобалізації. 1.Поняття глобалізації та її сутнісні ознаки. 2. Дискурси глобалізації. 3.Суперечливий та діалектичний характер глобалізаційних процесів. 4.Комплексність та багатовимірність глобалізаційних процесів. Вияви глобалізації.</p>	<p>Семинар, групова робота, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 3 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства; пер. з англ. І. Андрущенка; за наук. ред. М. Винницького. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 109 с. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація /антиглобалізація; пер. с англ. К.: К.І.С. 2004.178 с. Мартен Д., Мецжер Ж.-Л., П'єр Ф. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації; пер. з фр. Є. Марічева. Київ : Вид. дім «КМ Академія». 2005. Розд.1. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Marten_Dominik/Metamorfozy_svitu_Sotsiolohiia_hlobali_zatsii/ Палій К. С. Глобалізація як суперечлива реальність існування сучасного світу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки» 2014. № 1092. Режим доступу: https://periodicals.karazin.ua/thepps/article/view/2212 Соціологія глобалізації : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Д. Култаєва, І. Ф. Прокопенко, І. О. Радіонова, Г. В. Троцько ; голов. ред. М. Д. Култаєва. Харків : ХНПУ, 2008. Globalization A Very Short Introduction; by Manfred Steger. Oxford: Oxford University Press, 2013. 	<p>Самостійна робота по темі (Аналіз конкретних проявів глобалізації на сучасному етапі) 3 год.</p>	<p>3 тиждень</p>
<p>3 7 год.</p>	<p>Тема 3. Глобалізація як історичний процес. Передумови та етапи розвитку глобалізації. Поширення та інтенсивність взаємодій, матеріальних і символічних обмінів – об'єктивна передумова формування взаємозалежності. Концентрація калаталу, становлення глобального ринку як чинники глобалізації. Держава – головний агент та інститут глобалізації, в межах яких з'явився капіталістичний ринок. Розвиток транспорту та технологій комунікації. Інформаційна революція як каталізатор глобалізаційних процесів. Лінійне, циклічне і хвильове осмислення процесів глобалізації. Варіативність наукових підходів до визначення початку та етапів глобалізації як історичного процесу: 1) неолітична революція; 2) Великі географічні відкриття і зародження капіталізму; 3) ХІХ–багатовимірність світу та модернізація; 4) кінець ХХ ст. – кінець протистояння між Сходом і Заходом («кінець історії»). Р. Робертсон, Й. Терборн, Я. Пітерзе, І. Валлерстайн, О. Дольфюс, Дж.Аррігі, Т. Фрідмен про етапи глобалізації. Хвилі глобалізації та її сповільнення чинниками, які</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> Кальченко Т. Концептуальні засади теоретичної ідентифікації часових кордонів глобалізації. Міжнародна економічна політика: наук. журнал. 2005. № 3. С. 52–68. Режим доступу: http://ierjournal.com/journals/3/2005_2_Kalchenko_ukr.pdf Крапивний І.В. Глобалізація: сутність, чинники та етапи розвитку. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2008. № 1. С. 129–137. Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3211 Мартинів А. Історія глобалізації: методологічні підходи та історіографія проблеми. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2017. Вип. 26. С. 59-79. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2017_26_6. Олійник Н. Глобалізація як незворотний процес розвитку світоустрою// Філософсько-політологічні студії: Вісник Львівського університету. – 2015. – Вип.7. Pieterse J. N. Periodizing Globalization: Histories of Globalization// New Global Studies. 2012. Vol. 6. № 2. Access mode: https://www.researchgate.net/publication/270899664_Periodizing_GlobalizationHistories_of_Globalization The three Waves of Globalization// https://www.youtube.com/watch?v=z87HHrGd9aA 	<p>Самостійна робота по темі (Аналіз технологій як чинників посилення взаємозалежності на кожному етапі глобалізації) 5 год.</p>	<p>4 тиждень</p>

	роз'єднують людство (націоналізм, комунізм, фашизм). Обумовленість етапів та хвиль рівнем розвитку науково-технічного прогресу.				
4 10 год.	<p>Тема 4. Просторово-часові виміри процесів глобалізації. Сутність простору і часу як базових категорій означення буття людини і суспільства; їхній взаємозв'язок. Час як чинник суб'єктивного сприйняття простору. Співвідношення соціального і географічного простору. Трансформація просторово-часових вимірів в умовах глобалізації. Подолання територіальних обмежень – фундаментальна характеристика сучасності. Глобалізація як «кінець географії» (П. Вірлію). Технології як чинник «подолання простору»; М. Маклюен про імплізію (вибухове ущільнення простору й часу) електронними засобами комунікації, скасування економічної, політичної, географічної обмеженості, територіальності та ізоляціонізму. Е. Гіденс про глобалізацію як результат прогресуючої дистанціації соціальних практик і «розтягування» їх на простір-час. М. Вотерс про співвідношення соціальної організації та територіальності. Залежність типів обмінів від територіальності (матеріальні локалізують, політичні – інтернаціоналізують, символічні – глобалізують). Д. Харві про просторово-часову компресію як процеси «стискання простору» і «скорочення часу». Інтерпретація радикальних трансформацій просторово-часових стосунків між місцем (локальним) та суспільними практиками, досвідом та ідентичностями в теорії детериторіалізації. А. Аппадурі про глобальні культурні потоки, які формують віртуальні простори або "ландшафти". Простір і час як чинники соціальної та політичної</p>	Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 3 год.	<ol style="list-style-type: none"> Андрущенко М.О. Концепція хронополітики Поля Вірільйо: від дромократії до дромології. Політологічний вісник. 2009. Вип. 41. С. 143-151. Бауман З. Плинні часи: життя в добу непевності. К. : Критика, 2013. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. К.: Альтерпрес, 2004. Еріксон Т.Г. Тиранія моменту: швидкий і повільний час в інформаційну добу; пер. з англ. В.Дмитрука. Львів : Кальварія, 2004. Култаєва М. Д. До методології культурно-антропологічного обґрунтування соціального часу у добу глобалізації. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2013. Вип. 40(2). С. 18–24. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2013_40%282%29_5 Матвієнко А. С. Процеси детериторіалізації в умовах глобалізації. Держава і право : Юрид. і політ. науки. 2013 . Вип. 61.С. 420-425. Потерейко О. О. Теоретико-методологічні підходи аналізу детериторіалізації у контексті віртуалізації держави. Політикус. 2016. Вип. 1. С. 38-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2016_1_9 Робертсон Р. Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша. К.: Ніка-Центр, 2008 . С. 48–72. Фезерстоун М., Леш С. Глобалізація, модерність і опросторовлення суспільної теорії. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша. К.: Ніка-Центр, 2008. С. 17–47. Хома Н. М. Детериторіалізація та ретериторіалізація: підходи до визначення ролі території в умовах глобалізації. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2015. Вип. 17. С. 28-32. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2015_17_7 Appadurai A. Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. Global Culture; ed. by M. Featherstone. London, 1990. pp. 295-310. Access mode: 	Самостійна робота по темі (Сутність ретериторіалізації та приклади її вияву і сучасносу світі.) 3 год.	5 тиждень

	<p>диференціації в концепції З. Баумана. Хронополітика глобалізованого світу. Дромологія П. Віріліо – наука про швидкість та прискорення. Детериторіалізація, опросторовлення – ключовий аспект трансформації локального. Наслідки просторово-часової трансформації глобального суспільства.</p>		<p>https://www.arjunappadurai.org/articles/Appadurai_Disjuncture_and_Difference_in_the_Global_Cultural_Economy.pdf</p>		
	<p>Тема 2. Становлення та етапи розвитку глобалізаційної взаємозалежності. 1.Передумови, чинники та джерела глобалізації. 2.Глобалізація як лінійні, циклічні та хвильові процеси: плюралізм інтерпретацій часових меж глобалізації 3.Передумови та чинники сповільнення чи інтенсифікації процесів взаємозалежності. 4. Етапи (хвилі) глобалізації (Р. Робертсон, Й. Терборн, Я. Пітерзе, І. Валлерстайн, Дж.Аррігі, Т. Фрідмен, та ін.), їхня характеристика. 4. Сучасний етап (хвиля) глобалізації.</p>	<p>Семінар, робота малих груп, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кальченко Т. Концептуальні засади теоретичної ідентифікації часових кордонів глобалізації. Міжнародна економічна політика: наук. журнал. 2005. № 3. С. 52–68. Режим доступу: http://iejournal.com/journals/3/2005_2_Kalchenko_ukr.pdf 2. Крапивний І.В. Глобалізація: сутність, чинники та етапи розвитку. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2008. № 1. С. 129–137. Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3211 3. Мартинов А. Історія глобалізації: методологічні підходи та історіографія проблеми. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2017. Вип. 26. С. 59-79. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2017_26_6. 4. Pieterse J. N. Periodizing Globalization: Histories of Globalization// New Global Studies. 2012. Vol. 6. № 2. Access mode: https://www.researchgate.net/publication/270899664_Periodizing_GlobalizationHistories_of_Globalization 5. The three Waves of Globalization// https://www.youtube.com/watch?v=z87HHrGd9aA 	<p>Самостійна робота по темі (Сучасний етап глобалізації та його особливості) Згод</p>	<p>5 тиждень</p>
	<p>Тема 5. Локальне та глобальне у процесах глобалізації. Теорія глокалізації. Взаємодія локальних спільнот – об'єктивне джерело взаємозалежності. Процеси глобалізації як взаємодія і взаємозалежність локального і глобального. Амбівалентність та асиметричність відносин локального і глобального. Концепт глокалізації – заперечення інтерпретації глобалізації як переважно уніфікуючої та гомогенізуючої сили. Принципи взаємовідносин між локальним та глобальним: глобальне не опозиційне локальному; локальне включене в глобальне; локальне не існує поза межами глобального; глобальне має наслідком поєднання локальностей; локальне є реакцією на глобальне. Р.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства ; пер. з англ. І. Андруценка; за наук. ред. М. Винницького. – Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – Р. 5. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Bauman_Zygmunt/Hlobalizatsiia_Naslidky_dlia_liudyny_i_susilstva/ 2. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролєєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. К.: Дух і Літера, 2020. Розд. 1. 3. Верменич Я. Глобалізація vs локалізація: діалектика взаємодії у сучасному світі. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2021. Вип. 30. С. 207. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/Mzu_2021_30_12 		

<p>5 7 год.</p>	<p>Робертсон про сумісність, співіснування і взаємодоповнюваність глобального та локального. Принципи концепції глокалізації Р. Робертсона: дворівневість глобалізації; одночасність процесів глобалізації й локалізації; поєднання тенденцій до гомогенності (універсальності) на глобальному рівні і гетерогенності (партикулярності) на локальному. Концепція глокалізації Г. Гондкера як концептуально ускладненої версії глобалізації; її принципи: різноманіття – сутність соціального життя; не всі відмінності стираються; історія та культура діють автономно, генеруючи відчуття унікальності досвіду груп; глокалізація усуває страх стирання відмінності між групами; глокалізація не є гарантією світу, вільного від конфліктів, але історично обґрунтованішим і прагматичнішим світоглядом. Дуальність та взаємовиключність локального і глобального в інтерпретації Дж. Рітцера; існування локального поза глобальним. Глобалізація як зростання гомогенності світу і загроза глокалізації. Обґрунтування глокалізації В. Рудометофим через метафору рефракції – глокалізація як «заломлення глобалізації через локальне»; глобалізація як хвилі, які проходять через локальне. Глокальність як симбіоз глобального і локального – результат рефракції. Різноманітні аспекти глокалізації в дослідженнях М. Кастельса, Б. Тернера, С. Радхакрішна, К. Вайт, У. Бека, З. Баумана, Т. Фрідмена та ін. Концепт глокалізації як модель «децентралізованої глобалізації», відображення впливу регіональних спільнот, місцевих громад, національних економік, мегаполісів і т.п.</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Кісь Р. Глобалізація – локалізація – глокалізація. І. Незалежний культурологічний часопис. 2000. № 19. 5. Олійник О. М. Концептуалізація глокалізації: методологічні аспекти. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2009. Вип. 38. С. 41-51. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2009_38_6. 6. Робертсон Р. Глокалізація: часопростір, гомогенність – гетерогенність. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша та Р. Робертсона. К.: Ніка-Центр, 2008. С. 48–72. 7. Bauman Z. Glocalizacja, chili komu globalizacja, a komu localizacja. Studia sociologiczny. 1997. №3. S. 55–61. 8. Khondker Habibul. Glocalization as Globalization: Evolution of a Sociological Concept. Bangladesh e-Journal of Sociology, Vol. 1. No. 2. July, 20. Access mode: https://www.academia.edu/28585527/Glocalization_as_Globalization_Evolution_of_a_Sociological_Concept 9. Ritzer George. Rethinking Globalization : Glocalization/Grobalization and Something/Nothing // Sociological Theory. – 2003. – Vol. 21. – No. 3. – P. 193-209 Access mode: https://pdfs.semanticscholar.org/3c19/cada4fd6f013af0c10e9487fc1a0a7ad2b37.pdf 10. Robertson R. Globalisation or glocalization? The Journal of International Communication. 1994. Vol. 1, № 1. P. 33–52. 11. Roudometof Victor. Theorizing glocalization: Three interpretations. European Journal of Social Theory. 2015. Vol. 19. Issue 3. P. 1-18. Access mode https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1368431015605443 	<p>Самостійна робота по темі (скласти словник дискурсу глобалізації та глокалізації) 5 год.</p>	<p>6-7 тиждень</p>
---------------------	---	---	---	---	------------------------

6 10 год.	<p>Тема 6. Інституційні аспекти глобалізації. Національна держава та ринок як основні інститути становлення глобалізації. Національні держави і формування капіталістичних ринків. Ринки як чинник структурування та регулювання глобальних процесів. Ринки та глобальна нерівність. Асиметричність і нерівність глобалізації та потреба регулювання глобальних обманів та перерозподілу глобальних ресурсів. Е. Гідденс про глобальну інституціоналізацію як організацію щоденних локальних взаємодій і соціалізації під безпосереднім (поза рівнем національної держави) впливом макроструктур світового порядку. Виникнення та функціонування транснаціональних і наднаціональних акторів – універсальних міжнародних організацій, транснаціональних корпорацій, делегування державами повноважень наднаціональним структурам. Глобальне управління/врядування як відповідь на дилему сучасності – або хаос, або зростання керованості і програмованої глобалізації. Об'єктивні передумови глобального управління: складність і масштабність глобалізаційних процесів, плюралізм суб'єктів та об'єктів глобального управління, множинність і амбівалентність наслідків глобалізації, зумовлених її природою. Параметри глобального управління: участь різних акторів; відсутність ієрархічності зв'язків між ними; множинність форм і методів взаємодії; використання переговорів для врегулювання конфліктів та прийняття рішень. Мережні структури, наддержавні і місцеві органи управління як нові суб'єкти глобального управління і претенденти на глобальну владу. Проблема співпраці та розподілу</p>	Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 3 год.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бауман З . Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенка; за наук. ред. М. Винницького. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 2. Бек у. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія; пер. з нім. О. Юдіна. К. : Ніка-Центр, 2011. Розд. 1. 3. Воронкова В. Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 35. С. 15-35. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2008_35_4. 4. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура / Д. Гелд, Е. Мак-Грю, Д. Голдблатт, Дж. Пerratон; пер. з англ.; передне слово Ю. Павленка. К.: Фенікс, 2003. Ч. 1. 5. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації; пер. з англ. К.: К.І.С., 2002. 6. Кукарцев О.В. Підходи до розуміння глобального управління// Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер. : Політологія. 2013. Т. 212. Вип. 200. С. 131–135. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2013_212_200_27 7. Юськів Б. Концепція і парадигми глобального управління. Політичний менеджмент. 2009. № 1(34). С. 119-130. Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59753/13-Yuskiv.pdf?sequence=1 8. Rosenau James N. The governance of fragmentation: Neither a world republic nor a global interstate system. Paper IPSA Quebec, August. 2000. 	Самостійна робота по темі (Аналіз механізмів та інструментів глобального управління та їхня ефективність для подолання глобального хаосу на сучасному етапі.) 3 год	7 тиждень
--------------	---	---	---	---	--------------

	повноважень між державними і недержавними акторами.				
	<p>Тема 3. Просторово-часові аспекти глобалізації. Співвідношення локального і глобального.</p> <p>1. Сутність простору і часу, їхній взаємозв'язок.</p> <p>2. Просторово-часові виміри глобалізації як об'єкти аналізу та концептуалізації у працях М. Маклюена, Е. Гідденса, Д. Харві, А. Аппадурі, М. Вотерса, З. Баумана.</p> <p>3. Хронополітика глобалізованого світу.</p> <p>4. Детериторіалізація і ретериторіалізація як вияв глобалізації.</p> <p>5. Дихотомія локального і глобального як відображення територіального і детериторіального.</p> <p>6. Глобалізація як взаємодія та взаємозалежність локального і глобального. Глокалізація.</p> <p>7. Основні напрями теоретизування взаємодії локального і глобального в працях Р. Робертсона, Г. Гондкера, Дж. Рітцера, В. Рудометофа.</p>	<p>Семінар, робота в малих групах, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Верменич Я. Глобалізація vs локалізація: діалектика взаємодії у сучасному світі. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2021. Вип. 30. С. 207. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/Mzu_2021_30_12 2. Робертсон Р. Глокалізація: часопростір, гомогенність – гетерогенність. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша та Р. Робертсона. К.: Ніка-Центр, 2008. С. 48–72. 3. Фезерстоун М., Леш С. Глобалізація, модерність і опросторовлення суспільної теорії. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша. К.: Ніка-Центр, 2008. С. 17–47 4. Bauman Z. Glocalizacja, chili komu globalizacja, a komu localizacja. Studia sociologiczne. 1997. №3. S. 55–61. 5. Appadurai A. Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. Global Culture; ed. by M. Featherstone. London, 1990. pp. 295-310. Access mode: https://www.arjunappadurai.org/articles/Appadurai_Disjuncture_and_Difference_in_the_Global_Cultural_Economy.pdf 6. Khondker Habibul. Glocalization as Globalization: Evolution of a Sociological Concept. Bangladesh e-Journal of Sociology, Vol. 1. No. 2. July, 20. Access mode: https://www.academia.edu/28585527/Glocalization_as_Globalization_Evolution_of_a_Sociological_Concept 7. Ritzer George. Rethinking Globalization : Glocalization/Globalization and Something/Nothing // Sociological Theory. – 2003. – Vol. 21. – No. 3. – P. 193-209 Access mode: https://pdfs.semanticscholar.org/3c19/cada4fd6f013af0c10e9487fc1a0a7ad2b37.pdf 8. Robertson R. Globalisation or glocalization? The Journal of International Communication. 1994. Vol. 1, № 1. P. 33–52. 9. Roudometof Victor. Theorizing glocalization: Three interpretations. European Journal of Social Theory. 2015. Vol. 19. Issue 3. P. 1-18. Access mode https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1368431015605443 	<p>Самостійна робота по темі (Порівняльний аналіз теорій глокалізації) 3 год.</p>	<p>7 тиждень</p>

<p>7 7 год.</p>	<p>Тема 7. Основні напрями вивчення та концептуалізації глобалізації. Особливості концептуалізації феномену глобалізації: міждисциплінарний характер предмету дослідження глобалізації, яка охоплює всі сфери і виміри буття людини; плюралізм сприйняття та інтерпретацій глобалізації, суб'єктивність та оцінково-ідеологічне сприйняття глобалізації, зокрема як вестернізації й американізації; зосередження на аналізі окремих сфер і вимірів глобалізації (економічної, політичної) і застосування відповідного методологічного інструментарію, Глобалізація як чинник пояснення аналізу багатьох суспільних явищ. Плюралізм теоретичних інтерпретацій глобалізації, відсутність універсальних визначення, понять і дискурсу глобалізації. Конкуренція теорій глобалізації. Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, В. Перратон про основні напрями дослідження глобалізації: скептики (Л. Вайс, П. Гірст, Г. Томпсон, Лж. Грей), гіперглобалісти (З. Бауман, У. Бек, М. Елбооу), трансформісти («помірквані») (Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, В. Перратон, Е. Гідденс, М. Кастельс та ін.). Типологія теорій глобалізації Дж Уррі. Соціальні теорії та парадигми як чинник розвитку теорій, концепцій, шкіл та напрямів глобалізації. Відсутність загальноприйнятої концепції глобалізації та її «уявленість» (Н. Канкліні) відповідно до обраних теоретичних систем чи ідеології та ідентичності вченого. Односторонність та ідеологічні упередження більшості теорій глобалізації.</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура / Д. Гелд, Е. Мак-Грю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон; пер. з англ.; передне слово Ю. Павленка. – К.: Фенікс, 2003. Ч. 1. 2. Розенберг Дж. Глобалізаційна теорія: посмертний аналіз. Спільне. Журна соціальної критики. Режим доступу: // https://commons.com.ua/uk/globalizatsijna-teoriya-posmertnij-an/ 3. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації; пер. з англ. К.: К.І.С., 2002. 4. Канкліні Н. Г. Уявлена глобалізація; пер. з ісп. К.: Вид-во Анетти Антоненко, 2016. 5. Цимбал Т. В. Науково-методичні аспекти типології сучасних теорій глобалізації. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2013. Вип. 18. С. 35-42. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2013_18_6. 6. Шайгородський Ю. Глобалізація: неминучість концептуальних змін. Політичний менеджмент. 2012. №3. С. 64-76. 7. Шергін С. Сучасний вимір глобалізації: концепції і реальність Світогляд. 2008. № 4. С. 26-33. Режим доступу: https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad//svit-2008-12-4/svit-2008-12-4-26-shergin.pdf 8. Шергін С.О. Парадигмальна еволюція в політології міжнародних відносин. Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації: український науковий журнал. 2012. № 1. – Режим доступу: http://cathedra.io.ua/s424830/sergiy_shergin._paradigmalna_evolyuciya_v_politologie_mijnarodnih_vidnosin 9. Ялі М.Х. Парадигма глобалізації: основні підходи // http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2859 10. Urry John. The Complexities of the Global // https://philippepierre.com/website/wp-content/uploads/2019/03/John-Urry-Complexities-global.pdf 	<p>Самостійна робота по темі (Обґрунтуйте, чому неможливе формування однієї – універсальної – теорії глобалізації) 5 год.</p>	<p>8 тиждень</p>
---------------------	---	--	---	---	----------------------

8 10 год.	<p>Тема 8. Глобалізація як феномен сучасності. Модернізаційна парадигма в концептуалізації глобальних процесів. Принципи модернізаційної парадигми як основа інтерпретації глобалізації. Глобалізація як новий тип модернізації та рушійна сила переходу суспільств від одного типу до іншого (від індустріального до постіндустріального, від модерного до постмодерного (Е. Гідденс, У. Бек)). Універсалізуючий вплив західних інститутів модернізації – капіталізму, національної держави та демократії. Е. Гідденс про глобалізацію у чотирьох інституційних вимірах: світової капіталістичної економіки, нації-держави, світового воєнного порядку та інформаційної системи. Н. Стер про глобалізацію як модернізацію у всесвітньому масштабі. Лінійність, еволюційність і незворотність процесів глобалізації; її ототожнення з модернізацією або наслідками модернізації/постмодернізації. Глобалізація як період нової радикалізованої модерніти (Е. Гідденс) і нова версія післявоєнної теорії модернізації (К. Калхун). Формування модернізаційного підходу одночасно з розвитком теорії модернізації і протистоянні з основними положеннями її критиків.. Теорія макдональдизації Дж. Рітцера як модель раціонального глобалізованого суспільства і капіталізму, побудованого на принципах роботи ресторанів швидкої їжі «Макдональдз»: efficiency (ефективність, насамперед економічна); calculability (використання простих і складних кількісних моделей); predictability (передбачуваність, очікуваність); control through nonhuman technologies (технологічне управління без участі людини). Адаптованість моделі Дж. Рітцера до можливостей незахідних суспільств, ігнорування локального і</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Буник В. Універсалізація: суть і головні ознаки / Вікторія Буник // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2014. Вип. 5. С. 210–21. Режим доступу: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/5_2016/25.pdf 2. Лубська В.В. Глобалізація та вестернізація: взаємозв'язок, взаємозалежність, незалежність чи тотожність понять? Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. К.: КиМУ, 2010. Вип. 1. С. 205-218. Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/58856/15-Lubska.pdf?sequence=1 3. Робертсон Р. Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. К. : Ніка-Центр, 2008. С. 48–72. 4. Трач Ю. В Співвідношення процесів модернізації, вестернізації і глобалізації в сучасному суспільстві. Культура і мистецтво у сучасному світі. 2013. Вип. 14. С. 101-107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_16 5. Фезерстоун М., Леш С. Глобалізація, модерність і опросторовлення суспільної теорії. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша. К.: Ніка-Центр, 2008. С. 17–47. 6. Фрідман Й. Глобальна система, глобалізація та параметри модерності. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша. К.: Ніка-Центр, 2008. С.106–134. 7. Powell Jason L. Globalization and Modernity. Access mode https://www.scipress.com/ILSHS.28.1.pdf 8. Ritzer George. Rethinking Globalization : Glocalization/Grobalization and Something/Nothing // Sociological Theory. – 2003. – Vol. 21. – N. 3. – P. 193–209. – Access mode: https://pdfs.semanticscholar.org/3c19/cada4fd6f013af0c10e9487fc1a0a7ad2b37.pdf 	<p>Самостійна робота по темі (Співвідношення процесів глобалізації, універсалізації та вестернізації) 3 год.</p>	9-10 тиждень
--------------	---	--	---	--	-----------------

	<p>партикулярного. Інтерпретація глобалізації як західного проекту і ототожнення її з універсалізацією та вестернізацією; критика модернізаційної парадигми глобалізації з позицій «культурного імперіалізму» і визнання множинності моделей модернізації («модернів») і глобалізації в концепціях У. Ганнерса та Ш. Айзенштадта. Вестернізація, універсалізація та уніфікація як елементи та етапи глобалізації в модернізаційних теоріях.</p>				
	<p>Тема 4. Інституційні виміри глобалізації. 1. Інституціоналізація глобальної взаємозалежності: передумови та актори. 2. Форми та моделі інституціоналізації глобальної взаємозалежності. 3. Співвідношення взаємодій та впливу державних і транснаціональних акторів. 4. Глобальне управління – відповідь на наслідки та укладення глобалізаційних процесів на сучасному етапі. 5. Ознаки та принципи глобального управління</p>	<p>Семинар, групова робота, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. Бек у. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія; пер. з нім. О. Юдіна. К.: Ніка-Центр, 2011. Розд. 1. Воронкова В. Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 35. С. 15-35. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvgvzdia_2008_35_4. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації; пер. з англ. К.: К.І.С., 2002. Юськів Б. Концепція і парадигми глобального управління. Політичний менеджмент. 2009. № 1(34). С. 119-130. Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59753/13-Yuskiv.pdf?sequence=1 Rosenau James N. The governance of fragmentation: Neither a world republic nor a global interstate system. Paper IPSA Quebec, August. 2000. 	<p>Самостійна робота по темі (Нові форми інституціоналізації глобальної взаємозалежності) 3 год.</p>	<p>9 тиждень</p>
<p>9 7 год.</p>	<p>Тема 9. Інтерпретації глобалізації як процесів становлення та розвитку капіталістичної системи. Теоретичні та ідеологічні джерела інтерпретації глобалізації як історичного розвитку капіталістичної системи (теорія глобальної історії Ф. Броделя, теорія імперіалізму, теорія гегемонії А. Грамші). Світ-системний аналіз – методологічна основа концептуалізації глобальних процесів в межах неомарксизму та критики їх неоліберальних інтерпретацій. Капіталістична світ-економіка – вихідний пункт аналізу глобалізації і глобальних процесів (І. Валлерстайн, Дж. Аррігі, К. Чейз-Данн, А.Г. Франк). Глобалізація – процес тотожний історичному розвитку капіталістичної світ-системи, що</p>		<ol style="list-style-type: none"> Валлерстайн І. Глобалізація або вік змін?: Довгостроковий погляд на шлях розвитку світової системи Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика: Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів; Укладачі: Кононов І.Ф., Бородачов В.П., Топольськов Д.М. Луганськ: Знання, 2002. Дергунов Ю. Марксизм і проблеми глобальних соціальних трансформацій: діалектика теоретичної еволюції. Журнал соціальної критики «Спільне». 2010. Режим доступу: https://commons.com.ua/uk/marksizm-i-problemi-globalnih-sotsia/ 		

	<p>виникла 500 років тому, її просторової експансії та перетворення в глобальну світ-систему. Глобалізація - тенденція розвитку капіталізму, підпорядкована дії його законів. Глобалізація як система нееквівалентних центр-периферійних відносин, що структурує глобальну систему і сприяє накопиченню капіталу в світовому масштабі. Теорія «структурної глобалізації» К. Чейз-Данна як збільшення просторового масштабу світ-системи, інтенсивності взаємодій у ній. Економічний, політичний та культурний вимір «структурної глобалізації. Політична глобалізація як інституціоналізація міжнародних політичних структур для регулювання економічних процесів в капіталістичній світ-економіці. С. Амін про монополії великих держав (контроль над технологіями, глобальними фінансовими потоками, засобами масової інформації та комунікації, доступ до природних ресурсів планети, володіння зброєю масового знищення) як чинник структурування та поляризації глобалізованої капіталістичної світ-системи. Циклічна (хвильова) природа глобалізації як процесів посилення глобалізації та деглобалізації. Дж.Аррігі про перспективи трансформації сучасної капіталістичної системи, «зсуву» центру глобальної світ-системи з Північної Америки у Східну Азію. Сучасний етап глобалізації як криза капіталістичної світ-системи.</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Малюк А. М. Інтерпретація концепту глобалізації крізь призму світ-системного аналізу. Український соціум. 2015. № 1. С. 56-67. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2015_1_7. 4. Фесенко М.В. Світ-система і її суб'єкти в глобальних політичних трансформаціях. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». № 15, 2017. Режим доступу до журналу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3123/2804 5. Шергин С.О. Парадигмальна еволюція в політології міжнародних відносин. Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації: український науковий журнал. 2012. № 1. Режим доступу: http://cathedra.io.ua/s424830/sergiy_shergin._paradigmalna_evolyuciya_v_politologie_mijnarodnih_vidnosin 6. Barrow C. The Return of the State: Globalization, State Theory and the New Imperialism // New Political Science. 2005. Vol. 27. № 2. P. 123–145. Access mode: https://www.academia.edu/3682693/The_Return_of_the_State_Globalization_State_Theory_and_the_New_Imperialism 7. Wallerstein Immanuel. The Modern World-System and Evolution. Journal of World-Systems Research. 1995. Vol. № 19. Access mode: https://jwsr.pitt.edu/ojs/jwsr/article/view/46/58 	<p>Самостійна робота по темі (Аналіз неомарксистської інтерпретації глобалізації на основі джерел) 5 год.</p>	<p>10-11 тиждень</p>
--	--	--	--	---	----------------------

10 10 год.	<p>Тема 10. Постмодерністські інтерпретації глобальних процесів.</p> <p>Постмодернізм як філософсько-світоглядна основа інтерпретації культурних, антропологічних, символічних вимірів глобалізації. Поєднання постмодернізму з іншими теоретичними системами. Особливості осмислення глобалізації як явища постмодерну (акцентування на локальних процесах, їх нелінійності, плюралізації та гібридизації, культурній обумовленості, індивідуалізації, віртуалізації, наративізації та символізації). Постмодернізм – опозиція розуміння глобалізації як універсалізуючої сили й підкреслення різноманіття, розрізнення і гетерогенності глобалізації. Постмодерн як результат визнання множинності модернів; «багатоликість» глобалізації. Втрата холістського (цілісного) бачення глобалізації; нелінійність, мережевість, різноманітність та неієрархічність процесів, зв'язків та взаємодій в глобалізованому суспільстві. Мережеве суспільство як нова форма соціальності в умовах глобалізації. Постмодерна реконструкція глобалізації метафорами «місць», «потоків», «плинності», «мобільності». З. Бауман про глобалізацію як плинну сучасність, перехід від жорстко фіксованої і регламентованої («твердої») модерної реальності до плинної («рідинної» постмодерної. Глобалізація і розвиток глобальної культури та просування через медіа-технології стилів життя, споживання, продуктів та ідентичностей – і локального, глобального рівня. Глобальне суспільством як суспільство споживання. Масова культура. Глобалізація як інформаційне (інформаціональне) суспільство. Глобальне інформаційне суспільство та віртуальна реальність.</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бауман З. Плинні часи: життя в добу непевності / З. Бауман. К. : Критика, 2013. 2. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролєєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. К. : Дух і Літера, 2020. – Розд. 3. 3. Войтович Р. . Мережеве суспільство як нова форма соціальної організації в умовах глобалізації. Політичний менеджмент. 2010. № 5. Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/voitovych_merezheve.pdf 4. Канкліні Нестор Гарсія. Уявлена глобалізація/ Нестор Гарсія. Канкліні; пер. з ісп. К.: Вид-во Анетти Антоненко, 2016. 5. Постол А. А. Постмодернізм як сучасна соціально-політична реальність. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2010. Вип. 42. С. 69–79. 6. Сінкевич О. Масова культура як «агент глобалізації»: сучасні трансформації. Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках, 2012. № 2(22). С. 333-339. Режим доступу: https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/69 7. Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну. В.В. Лях, О.М. Йосипенко, Я.В. Любивий, В.С. Пазенок, К.Ю. Райда, Л.А. Ситніченко. К., 2017. 	<p>Самостійна робота по темі (Аналіз інформаційного виміру глобалізації в її постмодерній рефлексії) 3 год.</p>	11-12 тиждень
---------------	--	--	---	---	------------------

	<p>Тема 5. Концептуальні підходи до дослідження глобалізації. Ч. 1.</p> <p>1. Модернізаційна парадигма: основні принципи концептуалізації глобалізації та її наслідків.</p> <p>2. Глобалізація новий тип модернізації чи західний проект? Співвідношення процесів глобалізації, універсалізації та вестернізації.</p> <p>3. Теорія макдональдизації Дж. Рітцера.</p> <p>4. Світ-системний підхід як альтернатива неоліберальним модернізаційним інтерпретаціям глобалізаціям. Принципи світ-системного підходу.</p> <p>5. Глобалізація як процес становлення капіталістичної світ-системи (І. Валлерстайн, Дж. Аррігі, К. Чейз-Данн, А. Франк).</p> <p>5. Перспективи розвитку Криза сучасної капіталістичної світ-системи та її перспектив в контексті світ-системного аналізу.</p>	<p>Семінар, групова робота, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Малюк А. М. Інтерпретація концепту глобалізації крізь призму світ-системного аналізу. Український соціум. 2015. № 1. С. 56-67. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2015_1_7 2. Робертсон Р. Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. К. : Ніка-Центр, 2008. С. 48–72 Трач Ю. В Співвідношення процесів модернізації, вестернізації і глобалізації в сучасному суспільстві. Культура і мистецтво у сучасному світі. 2013. Вип. 14. С. 101-107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_16 3. Фезерстоун М., Леш С. Глобалізація, модерність і опросторювання суспільної теорії. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша. К.: Ніка-Центр, 2008. С. 17–47. 4. Фрідман Й. Глобальна система, глобалізація та параметри модерності. Глобальні модерності; за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша. К.: Ніка-Центр, 2008. С.106–134. 5. Barrow C. The Return of the State: Globalization, State Theory and the New Imperialism // New Political Science. 2005. Vol. 27. № 2. P. 123–145. Access mode: https://www.academia.edu/3682693/The_Return_of_the_State_Globalization_State_Theory_and_the_New_Imperialism 6. Powell Jason L. Globalization and Modernity. Access mode https://www.scipress.com/ILSHS.28.1.pdf 7. Ritzer George. Rethinking Globalization : Glocalization/Grobalization and Something/Nothing // Sociological Theory. – 2003. – Vol. 21. – N. 3. – P. 193–209. – Access mode: https://pdfs.semanticscholar.org/3c19/cada4fd6f013af0c10e9487fc1a0a7ad2b37.pdf 8. Wallerstein Immanuel. The Modern World-System and Evolution. Journal of World-Systems Research. 1995. Vol. № 19. Access mode: https://jwsr.pitt.edu/ojs/jwsr/article/view/46/58 	<p>Самостійна робота по темі (Аналіз принципів теорії макдональдизації Дж. Рітцера) 3 год.</p>	<p>11 тиждень</p>
<p>11 7 год.</p>	<p>Тема 11. Культурні аспекти глобалізації. Культурна домінанта глобалізації епохи постмодерну. Культура – центральний елемент соціуму, Ф. Джеймісон) про культурну логіку пізнього капіталізму. Глобалізація і нівелювання локальних, місцевих культур і традицій впливом глобальної культури та споживання (культурний імперіалізм, культурна гегемонія, вестернізація). Опір і кристалізація локальних культур та ідентичностей як відповідь на просування глобальної масової культури. Зворотній вплив локальних культур. Взаємодія глобального та локального у сфері культури. Глобалізація як гібридизація. Теорія гібридизації Я. Н. Пітерзе. Гібридизація – різновид і продукт культурної взаємодії та синтезу у</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мартен Д. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації / Домінік Мартен, Жан-Люк Мецжер, Філіп П'єр; пер. з фр. Є. Марічева. – Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2005. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Marten_Dominik/Metamorfozy_svitu_Sotsiolohiia_hlobalizatsii/ 2. Пітерзе Я. Н. Глобалізація як гібридизація. Глобальні модерності. – К. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. – К. : Ніка-Центр, 2008. – С. 73–105. 	<p>Самостійна робота по темі (Порівняльний аналіз мультикультуралізму та інтеркультуралізму як форм культурних гібридизацій) 5 год.</p>	<p>12 тиждень</p>

	<p>полікультурному суспільстві. Територіальні і транслокальні культури. Культурна мішаниця та виникнення нових культурні форм, відмінних від традиційних форм соціального життя. Структурна і організаційна гібридизація як передумови культурної. Різні форми гібридності (асиміляційна гібридність (домінує центр) – дестабілізаційна гібридність (нівелює центр). Статичні та плинні культурні відносини. Форми (мультикультуралізм, глобальна мозаїка, плавильний котел, інтеркультуралізм, культурний потік у просторі, третя культура) і дискурси гібридизації (проникнення, взаємозалежність, синкретизм, синтез, схрещення). У. Ганннерс про «глобальну ойкумену» – регіон постійної культурної взаємодії, обміну і перекладу феноменів однієї культури на мову іншої. Креолізація як форма транскультурації.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 3. Соціологія глобалізації: Навчальний посібник / М.Д Култаєва, І.Ф. Прокопенко, І.О. Радіонова, Г.В. Троцько. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008. Розд 6. 4. Танчер В. В. Глобальна культура в ракурсі сучасної соціології / В. В. Танчер, І. П. Шевель // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. - 2011. - Вип. 5. - С. 39-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_sociology_2011_5_8. 5. Appadurai A. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization / A. Appadurai. – Minnesota: University of Minnesota Press, 1996. 6. Canclini N.G. Hybrid cultures, oblique powersi. Hybrid Cultures : Strategies for Entering and Leaving Modernity; Translated by Christopher L. Chiappari and Silvia L. Lopez. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1995. Access mode: http://www.surfacenoise.info/neu/1220Summer/readings/CancliniHybridCulturePowers.pdf 		
	<p>Тема 12. Вплив глобалізації на національні держави. Держава як головний актор та чинник формування глобального ринку і розгортання глобалізаційних процесів. Глобалізація як фактор обмеження впливу держав на сучасному етапі. Обмеження суб'єктності держав глобальним ринком, масовою культурою, консьюмеризмом, впливом транснаціональних акторів. Позитивні і негативні наслідки впливу глобалізації на державу. Плюралізм поглядів на статус і роль держави у глобалізованому світі: радикальних («кінець національної держави», «картографічна ілюзія» (К. Омае), «штучна і деструктивна система» (Н. Хомскі), потреба сильної держави (П. Герст, Г. Томпсон), «сильна децентралізована держава» (Ф. Фукуяма)), поміркованих, в основі яких моделі адаптації держав до умов</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бауман З . Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.. 2. Бек у. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / Ульріх Бек ; пер. з нім. О. Юдіна. - К. : Ніка-Центр, 2011. Розд. 3, 5. 3. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації; пер. з англ. – К.: К.І.С., 2002. 4. Павлова Л. І. Функціонування держави в умовах глобалізації: основні ризики та шляхи їх подолання. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22. 		

12 10 год.	<p>глобалізованого світу та його інституційної трансформації. Втрата державами домінуючого впливу на міжнародній арені, «затиснутість» між впливовими локальними та глобальними механізмами впливу. Економічна несамодостатність національних урядів, нездатність контролювати інформаційні потоки та реалізовувати політику безпеки. Функціональна обмеженість держави перед обличчям глобальної метавлади. Трансформація зв'язків між суверенітетом, територіальністю та державною владою. Десуверенізація сучасних держав, делегування суверенітету транснаціональним акторам. Типологія суверенітету держав в глобальну еру (суверенітет взаємозалежності С. Краснера). Суверенітет та автономія (У. Бек). Зменшення регулятивного впливу держави на внутрішні процеси, делегітимація державної політики через кризу соціальних функцій, ерозію зв'язків держави і громадянина, трансформацію інституту громадянства та національної ідентичності, індивідуалізацію). Космополітизація світогляду. Перспективи розвитку держави в глобалізованому світі. Права людини як ціннісна основа космополітичної держави (У. Бек).</p>		<p>Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін 2020. № 22(27). Р. 48–54. Режим доступу: https://sj.npu.edu.ua/index.php/pnspd/article/view/853</p> <ol style="list-style-type: none"> Рябека О. Світова держава як продукт глобалізованого організаційного розвитку. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. 2014. Вип. 3. С.114–126. Тернавська В. М. Концепція державного суверенітету в аспекті глобального інформаційного простору. Інформація і право. 2021. № 4 (39). Угрин Л. Політична ідентичність індивіда у глобалізованому суспільстві: між громадянством і космополітизмом / Л. Угрин // Людина і суспільство: філософські, психологічні та політологічні виміри. В 3 кн. Кн. 3. Антропологічні, суспільно-політичні та інституційні виміри розвитку демократії в Україні : монографія / за ред. чл.-кор. НАН України, д-ра філос. наук, проф. В. П. Мельника ; [А. С. Романюк, Г. В. Шипунов, А. Ф. Колодій та ін.]. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – С. 69–95 Фадеев Володимир. Поза межі національного: соціальне уявне і космополітизм / Володимир Фадеев // Ідеологія і Політика. – 2021. – № 1. – С. 132–167. Ohmae Kenichi. The Rise of the Region State. Foreign Affairs. 1993. Vol. 72, No. 2. P. 78–87. 	<p>Самостійна робота по темі (Обґрунтуйте можливість/неможливість космополітичної перспективи розвитку держави) 3 год.</p>	13-14 тиждень
	<p>Тема 6. Концептуальні підходи до дослідження глобалізації. Ч. 2. 1. Визнання множинності «модернів» передумова постмодерністського теоретизування глобалізації. 2. Особливості осмислення глобалізації як явища постмодерну. «Багатоликість» глобалізації. 3. Постмодерністські образи, метафори та дискурс глобалізації. 4. Культурна, символічна та інформаційна домінанта постмодерністського бачення глобалізації.</p>	<p>Семинар, робота в малих групах, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 3 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Бауман З. Плинні часи: життя в добу непевності / З. Бауман. К. : Критика, 2013. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролєєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. К.: Дух і Літера, 2020. – Розд. 3. Войтович Р. . Мережеве суспільство як нова форма соціальної організації в умовах глобалізації. Політичний менеджмент. 2010. № 5. Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/voitovych_merezheve.pdf Канкліні Нестор Гарсія. Уявлена глобалізація/ Нестор Гарсія. Канкліні; пер. з ісп. К.: Вид-во Анетти Антоненко, 2016. Пітерзе Я. Н. Глобалізація як гібридизація. Глобальні модерності. К. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. К. : Ніка-Центр, 2008. С. 73–105. 	<p>Самостійна робота по темі (Порівняльний аналіз основних теорій глобалізації) 3 год.</p>	14-15 тиждень

	5. Гібридизація як впливовий чинник структурування сучасних суспільств. Форми та політики гібридизації.		6. Appadurai A. <i>Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization</i> / A. Appadurai. – Minnesota: University of Minnesota Press, 1996. 7. Canclini N.G. <i>Hybrid cultures, oblique powersi. Hybrid Cultures : Strategies for Entering and Leaving Modernity</i> ; Translated by Christopher L. Chiappari and Silvia L. Lopez. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1995. Access mode: http://www.surfacenoise.info/neu/1220Summer/readings/CancliniHybridCulturePowers.pdf		
13 7 год.	<p>Тема 13. Нації, націоналізм та національна ідентичність у процесах глобалізації.</p> <p>Глобалізація і націоналізм - взаємозалежні та суперечливі тенденції розвитку сучасного світу. Глобалізація як постнаціональна епоха. Постнаціоналізм – світогляд і тенденція втрати національними державами та національними ідентичностями впливу на користь міжнаціональних, наднаціональних, глобальних та локальних утворень. Розрізнення першої («національної») і другої («постнаціональної») модерностей (У. Бек). Неможливість чіткого розмежування національного і постнаціонального у суспільних практиках. Розмаїття визначень та інтерпретацій нації та націоналізму; їхня реконструкція в межах глобальних та постмодерних студій через поняття фрагментації, партикуляризму і локальності: націоналізм як захисна реакція; форма опору; відповідь на потреби спільноти в ідентичності та приналежності в умовах гомогенізації глобального простору; джерело смислів, їх спільного розуміння та ціннісної системи. Деполітизація та актуалізація культурного значення нації і націоналізму (М. Кастельс). Трансформація націоналізму з державотворчого чинника на культурний рух, ідеологію, загрозу єдності й суверенітету держави. В глобальну і постнаціональну епоху</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год</p>	<p>1. Грінфелд Л. Типи націоналізму. Націоналізи: Антологія. К.: Смолоскип, 2006. С. 525–551.</p> <p>2. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.</p> <p>3. Маффесолі М. Час племен. Занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. Київ: Видавничий дім «КиєвоМогилянська академія», 2018. 264 с.</p> <p>4. Пасіниченко В. Нові акценти у європейському дискурсі (пост)мультикультуралізму: від надії до розчарування. Агора. Наука без кордонів 2012. Випуск 11. С. 17-23.</p> <p>5. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху; пер. з англ. М. Климчука і Т.Цимбала. К. : Ніка-Центр, 2006.</p> <p>6. Nederveen Pieterse J. <i>Ethnicities and multiculturalisms : Politics of boundaries. Ethnicity/ Jan Nederveen Pieterse // Nationalism, and Minority Rights</i>; ed. by Stephen May, Tariq Modood, Judith Squires. – Cambridge University Press, 2004. – P. 30.</p> <p>7. Wickham Gary. Post-nationalism, sovereignty and the state. <i>Journal of Sociology</i>. 2021. Vol. 57. Issue 1. P. 47–58. Access mode: https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1440783321993535</p> <p>8. James Paul. <i>Globalism, Nationalism, Tribalism: Bringing Theory Back in</i>. London ; Thousand Oaks : Sage Publications. 2006. 339 p.</p>	<p>Самостійна робота по темі (Трансформації і Конструювання національної ідентичності в умовах глобалізації) 5 год.</p>	14 тиждень

	<p>націоналізм: не завжди орієнтований на побудову суверенної національної держави; нації та націоналізми не пов'язані виключно з сучасним періодом європейської історії; націоналізм не обов'язково є елітним феноменом, а може бути реакцією на глобальність та космополітичність еліт; переважно культурність, а не політичність націоналізму (М. Кастельс). Перетворення націоналізму з чинника державотворення на культурний рух ідеологію, загрозу єдності та суверенітету держави. Переосмислення понять нації і націоналізму в глобалізаційних і як наслідок нівелювання теоріях є нівелювання зв'язку між національною ідентичністю, нацією, з одного боку, та державою і громадянством, з іншого боку, характерного для модерну. Руйнівний вплив глобалізації на локальні (етнічні) культури, їхню ідентичність стимулюють партикулярні форми соціальної організації та усупільнення, кристалізують локальні (етнічні, трайбалістські ідентичності) і одночасно підточують згуртованість та суверенітет національної держави. Актуалізація локальних ідентичностей, їхня інституціоналізація в політиці ідентичності, мультикультуралізмі, постмультикультуралізмі.</p>				
<p>14 10 год.</p>	<p>Тема 14. Демократія і глобалізація. Амбівалентність впливу глобалізації на поширення і розвиток демократії. Ліберальна демократія як невід'ємний інститут модерного суспільства. Взаємопов'язаність глобалізації та демократії, їхньої інтенсифікації розвитком капіталістичного виробництва та конкуренції, ринкової економіки та міжнародної системи торгівлі, теоретичне обґрунтування їхніх переваг у доктрині</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> Гелд Д. Демократія та глобальний устрій; пер. О. Юдін, О. Межевкіна ; відп. ред. О. Юдін. К. : Port-Royal, 2005. Гелд Дейвід, Мак-Грю Ентоні. Глобалізація /антиглобалізація; пер. с англ. К.: К.І.С. 2004. Розд. 9. Конопацькі М.. Громадянство в глобальному контексті. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика: Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів; укл. Кононов І.Ф., Бородачов В.П., Топольськов Д.М. Луганськ: Знання, 2002. Лисий І. Я. Космополітизм: українська версія. Наукові записки НаУКМА. Літературознавство. 2018. Т. 1. С. 74-86. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAL_2018_1_15. 	<p>Самостійна робота по темі (Аналіз принципів космополітичної демократії) 3 год.</p>	

	<p>лібералізму. Розгортання демократизації в контексті глобалізації. Хвилі та «відкати» демократизації, їхня співвіднесеність зі сповільненням глобальних взаємодій. Глобалізуючий потенціал лібералізму. Автономія особи, гарантування особистих прав, доступ до інформації та знань завдяки розвитку технологій як чинники поглиблення процесів демократизації та глобалізації. Глобалізація як джерело ризиків і кризи демократії: економічна та соціальна несамодостатність і неефективність національних урядів як результат глобальної взаємозалежності, «капіталізму без праці», «капіталізму без податків» (У. Бек); денаціоналізація і космополітизація еліт; зростання індивідуальної автономії індивіда, послаблення і розпад соціальних зв'язків і лояльності до держави, втрата інтересу до політичної участі та інститутів представництва інтересів. Негативний вплив на демократію розвитку інформаційних технологій, впливу соціальних мереж як інструментів маніпулювання громадською думкою та поширення популізму, антилібералізму та «лівих» ідеологій. Ризики «інформаційної демократії» і неможливість національних урядів контролювати інформаційний простір. Альтернатива ліберальній демократії в теоріях глобалізації – транснаціональна демократія, космополітична демократія (Д. Гелд), їхня інтеграція в багаторівневу структуру глобального управління. Перспективи впровадження принципів космополітичної демократії. Загроза посилення авторитарних тенденцій в контексті кризи глобальної демократії.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 5. Мак-Грю Е. Транснаціональна демократія: теорія і перспективи. Демократія: Антологія. Київ: Інститут європейських досліджень. «Смолоскип», 2005. С. 1025–1050. 6. Митко А. М. Інформаційна демократія: реалії та виклики часу. Луцьк: Вежа-друк, 2014. 400 с. 7. Панченко В. Принцип субсидіарності у сучасному демократичному розвитку: монографія. Х. : Майдан, 2011. Розд. 2. 8. Савон В. В. Брекзїт як прояв кризи ліберальної у Сполученому Королівстві. демократії. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Питання політології". 2019. № 35. С. 79-84. Режим доступу: https://doi.org/10.26565/2220-8089-2019-35-10 9. Угрин Л., Поліщук Х. Проблеми нівелювання демократичного ідеалу у процесі глобалізації. Вісник Львів. ун-ту. Сер. Міжнародні відносини. 2004. Вип. 12. С. 130–139. 10. Hardt Michael. Globalization and Democracy. GHC Working Papers 01/1. Access mode: https://ciaotest.cc.columbia.edu/wps/ighc/0007524/f_0007524_6397.pdf 		<p>15 тиждень</p>
--	--	--	--	--	-----------------------

	<p>Тема 7. Національна держава і ліберальна демократія у процесах глобалізації.</p> <p>1. Трансформація ролі і впливу національної держави в умовах глобалізації: позитивні та негативні наслідки.</p> <p>2. Внутрішні та зовнішні чинники обмеження ролі держави у глобалізованому світі.</p> <p>3. Десуверенізація держави та її наслідки.</p> <p>4. Криза національної та соціальної моделей держави в умовах глобалізації.</p> <p>4. Перспективи розвитку держав і націй в умовах глобалізації.</p>	<p>Семінар, робота в малих групах, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Бауман З . Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.. Бек у. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / Ульріх Бек ; пер. з нім. О. Юдіна. - К. : Ніка-Центр, 2011. Розд. 3, 5. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації; пер. з англ. – К.: К.І.С., 2002. Ейк К. Небезпечні зв'язки: взаємодія глобалізації та демократії. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика: Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів; Укладачі: Кононов І.Ф., Бородачов В.П., Топольськов Д.М. Луганськ: Знання, 2002. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху; пер. з англ. М. Климчука і Т. Цимбала. К. : Ніка-Центр, 2006 Тернавська В. М. Концепція державного суверенітету в аспекті глобального інформаційного простору. Інформація і право. 2021. № 4 (39). Hardt Michael. Globalization and Democracy. GHC Working Papers 01/1. Access mode: https://ciaotest.cc.columbia.edu/wps/ighc/0007524/f_0007524_6397.pdf Ohmae Kenichi. The Rise of the Region State. Foreign Affairs. 1993. Vol. 72, No. 2. P. 78-87. 	<p>Самостійна робота по темі (Проаналізуйте моделі космополітично демократії, визначіть її переваги та ризики) 3 год.</p>	<p>16 тиждень</p>
<p>15 7 год.</p>	<p>Тема 15. Альтернативні інтерпретації глобалізації. Антиглобалізм і альтерглобалізм як альтернативні та опозиційні ліберальній моделі глобалізації концепції та підходи до побудови й організації світоустрою. Антиглобалістські рухи та їхні особливості. Принципи антиглобалізму та програм антиглобалістських рухів: заперечення об'єктивного характеру й позитивного впливу глобалізації та розуміння її як штучного проекту США та інших західних країн; протест проти зростаючого розриву у рівні доходів та споживання у країнах «золотого мільярду» та «третього світу», експлуаторського ставлення до природи, списання боргів бідних країн; захист культурного розмаїття від впливу уніфікованої масової поп-культури; зміцнення і «заохочення національного виробництва» на противагу «транснаціональному»; розвиток самоврядних форм управління та громадянської участі. Особливості антиглобалістського руху, радикалізація</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> Зварич Р. Теоретико-методологічні основи процесів альтерглобалізації. Журнал європейської економіки. 2015. Т. 14, № 4. С. 422-437. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2015_14_4_7 Коваль М. Ідеологія антиглобалізму як феномена в політичній теорії. Вісник Львівського університету. Серія Філософсько-політологічні студії. 2019. Вип. 24. С. 151-157. Режим доступу: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/24_2019/22.pdf Радченко Л. М. Альтерглобалізм та антиглобалізм: сутність і вплив на розвиток глобалізації / Л. М. Радченко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. - 2018. - Вип. 23. - С. 80-84. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2018_23_15. Розумюк В. Феномен антиглобалізму: проекція світового громадянського суспільства чи глобальний політичний проект. Наукові записки Інституту політичних і етнографічних досліджень ім. І. Ф. Кураса. К., 2007. Вип. 36: Влада і суспільство в сучасній Україні: механізми взаємодії : Курасівські читання 2007. С. 71–81. Режим доступу: http://elibrary.ivinas.gov.ua/3993/1/rozumiuk_fenomen.pdf Сакович В. Антиглобалізм: стан і перспективи. Політичний менеджмент. 2005. № 1. С. 137–142. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2005_1_17 	<p>Самостійна робота по темі (Порівняльний аналіз антиглобалізму та альтерглобалізму на прикладі відповідних організацій в рухів) 5 год.</p>	<p>16 тиждень</p>

	їхньої діяльності. Альтерглобалізм як ідеологія та поміркована течія антиглобалізму, що визнає об'єктивність і невідворотність глобалізації, але опонує неоліберальному проекту глобалізації та його негативним наслідкам, передовсім для країн третього світу. Підтримка альтерглобалістами міжнародної співпраці та гуманістичне, соціально та екологічно орієнтоване глобальне управління.				
16. 10 год.	<p>Тема 16. Сучасні глобальні трансформації: постглобалізація, деглобалізація чи «хвиля» сповільнення. Дискурс «постглобалізації», «деглобалізації» як відображення неоднозначності, суперечливості та плюралізму перспектив глобалізації; їхня співвіднесеність відповідно з лінійним, циклічним і хвильовим осмисленням процесів глобалізації. Розрізнення М. Вотерсом глобалізації та постглобалізації в контексті концепту детериторіалізації і втрати референції простору та соціальних відносин (1995 р.). Передумови постглобалізації на поч. ХХІ ст.: криза неоліберальної моделі глобалізації, її економічний вимір (реcesія 2008 р.), зниження ролі держави та посилення впливу транснаціональних акторів, регіональної інтеграції, поляризації геополітичного простору. Деглобалізація як зменшення потоків товарів, капіталу та людей; загострення стратегічної конкуренції між США і Китаєм, їхній ціннісний ідеологічний характер. Пандемія COVID-19 та російська агресія проти України – каталізатори дефрагментації глобального простору і деглобалізаційних процесів.</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 3 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матвеева О. В. Транснаціоналізація світового політичного процесу в умовах постглобалізації. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. 2017. Вип. 19. С. 219-226. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_ip_2017_19_29. 2. Шергін С.О. Постглобалізація як модерна тенденція формування нового міжнародного порядку. Україна дипломатична. Науковий щорічник. 2016. № 17. с. 217-226. 3. Globalization A Very Short Introduction; by Manfred Steger. Oxford: Oxford University Press, 2013. P. 8. 	<p>Самостійна робота по темі (Обґрунтуйте найбільш релевантний сценарій розвитку глобалізації) 3 год.</p>	16 тижень

	<p>Тема 8. Кінець чи новий етап глобалізації. Наслідки для світу та України. Семінар-дискусія. Підсумковий контроль.</p>	<p>Семінар, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 3 год</p>	<p>4. Hillebrand Evan E. Deglobalization Scenarios: Who Wins? Who Loses. Global Economy Journal. 2010. Vol. 10. Issue 2. 2010. 5. Popescu D. Post-Globalization. Revista Economică. 2019. Vol. 71. Issue 4. Access mode: http://economice.ulbsibiu.ro/revista.economica/archive/71401popescu.pdf</p>	<p>Самостійна робота по темі (Вплив пандемії COVID-19 перспективи глобалізації) 3 год.</p>	<p>16 год.</p>
	<p>Всього</p>				<p>135 год.</p>